VII ЩОРІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ “ІСТОРІЯ І КУЛЬТУРА ЯПОНІЇ”

14–15 лютого 2005 року в Російському державному гуманітарному університеті (РДГУ) у м. Москва відбулася VII щорічна конференція “Історія і культура Японії”. Організаторами конференції виступили Інститут східних культур і античності РДГУ та Асоціація російських японознавців. Читання відкрив О.М. Мещеряков (РДГУ), який познайомив учасників з головними подіями у російському японознавстві за минулий рік. На конференції було зачитано 21 доповідь, що охоплювали широкий спектр проблем історії, літератури, релігії, мистецтва Японії від найдавніших часів до сьогодення.

Перший день конференції був присвячений домодерній Японії. Переважна більшість доповідей стосувалася “золотого віку” японської культури – доби Хейан. М.В. Грачов (Інститут країн Азії та Африки) розглянув питання про розмежування владних повноважень государя та аристократії в цей період. Є.Б. Сахарова (Інститут сходознавства РАН) проаналізувала “Каден” (“Життєпис роду Фудзівара”) як історичне джерело. Г. Лісіцина (Інститут країн Азії та Африки) присвятила свою доповідь обрядам життєвого циклу, базуючись на матеріалі “Уцухо моноґатарі”. М. Шабаліна (Інститут країн Азії та Африки) розповіла про становище жінки в зазначену добу. Три доповіді були присвячені релігійним і окультним уявленням хейанців: Н.М. Трубнікова (журнал “Вопросы философии”) представила докладний аналіз вірша Кукая “Молитва-*ґаммон* з приводу виготовлення статуй у пам’ять про государевого сина Ійо та його матір”. А. Бачурин (Інститут країн Азії та Африки) розглянув поняття *катаїмі* та *кататаґае* (несприятливого напряму та способів його уникнути), керуючись матеріалами текстів “Мідо кампакукі” та “Сьоюкі”. Є. Лепехова (Інститут сходознавства РАН) проаналізувала описи одержимості злими духами та обрядів екзорцизму в ранній хейанській літературі на прикладі “Ґендзі моноґатарі”.

Значно менше уваги було приділено іншим історичним періодам. Г. Мрдуляш (Інститут країн Азії та Африки) розглянула політичні колізії періоду Нара на прикладі “усунення” принца Наґая. В.Ю. Клімов (Санкт-Петербурзький державний університет) проаналізував вивчення японськими істориками середньовічного релігійного руху *ікко-іккі*.

Дві доповіді були присвячені проблемам сакрального простору і часу в традиційній японській культурі. Зокрема Є.К. Симонова-Гудзенко (Інститут країн Азії та Африки) проаналізувала формування сакрального простору на японському архіпелазі, спираючись на базу даних, яка містить усі об’єкти, згадані в “Ніхон сьокі”, “Манйосю” та “Ніхон рьоікі”. С.В. Капранов (Інститут сходознавства НАНУ, Київ) розглянув структуру сакрального простору і часу святилища Сумійосітайся в м. Осака.

Для глибшого занурення в атмосферу японської культури під час перерви для учасників та гостей конференції була проведена чайна церемонія за правилами школи Урасенке.

Другий день роботи конференції був присвячений модерній Японії. Відкрила його Є.К. Симонова-Гудзенко повідомленням про досягнення сучасної французької японістики. Далі доповідачі звернулися до політичних проблем: О.М. Мещеряков у доповіді “Мнемонічні техніки імператора Мейдзі” розглянув методи, які допомагали створювати у масовій свідомості новий образ імператора в добу модернізації; Ю.С. Пастушко (Хабаровський державний педагогічний університет) проаналізував розвиток російсько-японських стосунків після лютого 1917 р.; М.В. Овсянніков (Інститут країн Азії та Африки) розглянув роль коаліції Кацура-Сайондзі у виникненні “демократії

Тайсьо”; завершив обговорення політичної тематики П.А. Калмичек (Інститут країн Азії та Африки) своїм аналізом перспектив майбутньої конституційної реформи в Японії.

Від політики учасники конференції перейшли до проблем культури, де було запропоновано до обговорення широкий спектр тем. А.М. Горбилєв (Інститут країн Азії та Африки) розглянув еволюцію уявлень про сутність і мету дзюдо у працях Кано Дзіґоро. О.М. Дьяконова (РДГУ) розповіла про зв’язок творчості Хіґуці Іційо зі світом “веселих кварталів”. А.І. Юсупова (Музеї Московського Кремля) ознайомила присутніх з гравюрами *укійо-е* з колекції М. Волошина.О.Е. Войтішек(Новосибірський державний університет) проаналізувала японські псевдоніми у незвичному ракурсі – як феномен ігрової культури. Завершила конференцію Л.Б. Карелова своєю доповіддю, присвячена проблемам біоетики у працях японських учених.

Конференція засвідчила високий рівень і динамічний розвиток російської японістики. Водночас вона показала, що увага дослідників сфокусована переважно на традиційних для цієї галузі темах: класична культура доби Хейан і політичні аспекти історії після 1868 р. Всі доповіді супроводжувалися жвавим обговоренням і навіть дискусіями, що свідчило про актуальність обраних тем і сприяло продуктивній роботі конференції. Прикро однак, що з фінансових причин організатори відмовилися від публікації тез доповідей.

С.В. КАПРАНОВ,
канд. філос. наук, науков. співроб.
Інституту сходознавства
ім. А. Кримського НАН України